

ГЕОРГИ РАЙЧЕВ
ЧОВЕК И ЛИСИЦА

chitanka.info

Посред заснеженото поле усамотено лежи сградата на малка гара. Селището е на няколко километра от гарата и началникът с двамата си чиновници и стрелочникът са като загубени в околната снежна пустош и виелиците.

Току-що е минал единственият нощен влак. В дежурната стая пламти висока пернишка печка. През горните ѝ отвори два червени езика лижат въздуха и разнасят из стаята лек мирис на каменни въглища. Вътре е топло и приятно; наоколо цари сънна тишина, пробуждана само от равномерното и еднообразно тракане на телеграфното езиче. Единият от чиновниците е до работната маса и води по апарата ленив разговор с някого от съседната станция. На стената гори голяма газова лампа и лекото ѝ свистене като че усилва тишината и сънната омая.

Свободният чиновник става от кушетката, протяга се лениво, прозява се и все така лениво говори, като на себе си.

— Късно е вече; приспа ми се; отивам да спя.

В същото време вратата се отваря и ведно със струя леден въздух в стаята влазя висок момък, пристегнат в железничарски шинел, с препасана през рамената и кръста качулка и на глава с висок кожен калпак, втикнат до ушите — стрелочникът. Вместо обуца на краката му се белеят плътни навуца в дълбоки цървули. През рамото му е праметната двуцевна пушка, а около кръста — патрондаш. В дясната си ръка той носи мъртва кокошка, повесена за краката на дълга връв.

— Закъде си се докарал такъв, Динко? — смее се весело чиновникът и намига. — Май не ти се спи тази нощ, а?

Момъкът се усмихва и люлее весело мъртвата кокошка:

— Отивам на гости на оназвечершната ни гостенка.

— Значи, ще ѝ върнеш визитата, а? Много си любезен — смее се чиновникът от апарата, без да извърща глава.

— Ще ѝ занеса кокошката, дето я забрави по-миналата нощ в началниковия кокошарник. Трябва да е огладняла вече. Защо да си къса чехлите да идва чак тук.

Чиновникът от апарата се извърща и го гледа въпросително:

— Наистина, Динко, ами мъртвата кокошка защо ти е?

Момъкът се смее:

— Трябва ми тя — работа ще ми свърши. Ще видите! Хайде лека ви нощ. Да знаете, че съм към дола. Подир един-два часа, като

измръзна, ще се върна.

Той оправя качулката си, отваря вратата и потъва в мрака.

Вън човекът заобикаля постройките, стига до платното на линията и поема по заснежените релси. Нощта го грабва отведнъж. И не само нощта — снегът, който вали и преваля, побелялото поле, откритият тъмнеещ и светлеещ в същото време простор, студът, зимната тишина, облаците... всичко; като че ли цялата вселена изведнъж се разтваря, приема го и го понася в някакъв опияняващ шемет. Той знае тези мигове, предугаждал ги е, сънувал ги е — и нощем, и денем, при вагоните, при локомотивите и гърмящите влакове. Сам посреди просторите, вперил взор, заслушан в тайнствените гласове, които го обграждат и зоват отвред, като изневиделица...

Човекът спира, мисли един миг, подире прехвърля канавката, изкачва се по високия насип, прикляка в снега, вира се и слухти, а пушката му лежи готова на коляното. Нищо. Само бяло поле, неподвижни храсти и тишина: глуха, ледена.

Той става и поема с широки крачки напред, по насипа.

През тази нощ, в същите часове, лисицата лежеше върху мъх и суха трева в топлата си дупка под земята. Високо над нея тежеше стар бряст. Гнездото ѝ стигаше до цепнатината на самото стебло, а трите тайни изхода извиваха навън покрай дебелиите му жили. Когато горе бушуваше буря, тя чуваше през съня си глухото бучене на клоните и пращенето на стеблото. И този тайнствен, правечен шум като че ли още повече я унасяше в дрямката ѝ, люлееше я и приспиваше в безопасен сън.

Но така беше в редките часове на безгрижна ситост. А сега тя беше гладна. Мъчеше я нейният вечен глад. От два дни не беше попаднало нищо под зъбите ѝ.

Лисицата вдигна полека глава, примига, прозина се без нужда и пропълзя по корем навън, из криволичещия тесен отвор. Необорима сила я тикна навън в снежната и мразовита нощ — гладът. Всъщност целият ѝ живот протичаше между два смъртни ужаса: глада и страха. Грижата да се нахрани и да избегне явната опасност. Тя няма приятели, за нея всичко е вражда и опасност. Те я дебнат зад всеки храст, зад всяко стебло и бурен. Гонят я, предават я. Лете досадливите свраки и

ята птички не я оставят на мира. Съзрат ли я, те се спущат над нея, пищят и крякат тревожно, търсят я и откриват из тревите и храстите. Притвори ли очи на някой открит припек, тутакси над нея минава сянката на хищен орел. И още неопомнена, тя дочува далечния предателски лай на ловджийското куче. Ах, ловецът и кучето му! Нейните два смъртни врага, с които се бори тя, откакто свят светува. Кучето! Тя може да преплита хитро дирите си, да се въвира и заобикаля храстите, да криволичи по три направления в минута, но стига кучето да открие една само нейна стъпка и — свършено е! То души, тича напред почти легнало по корем, блъска се като сляпо в храстите, наистина заслепено от безпричинната си ярост, клюфти и скимти нетърпеливо и все повече приближава уморената от непосилен бяг клетница. Тя бяга, бяга — лъкатуши наляво и надясно, спира се, слухти и отведнъж смръзва на мястото си: неочаквано пред нея се изпречва разкрачената и огромна фигура на дебнещия ловец. Той е впил неподвижен поглед у нея, ръцете му са вдигнати към рамената, еква гръм, ослепява я блясък, но тя е отскочила овреме и бяга слепешката през храстите. Сеца само, че козината по гърба ѝ е опърлена и една предателска сачма пари в бедрото ѝ...

Наистина, ако можеше да спомва, тя би видяла надвиснат над цялото ѝ битие все този смъртен ужас на глада и страха. Гладът я тикаше напред, към опасностите и явната гибел, страхът я връзваше из пущинаците — прегладняла, немощна, с угаснал поглед...

Само далеч някъде стоят знойните летни дни. Из нивите чуруликат ята яребици, пърхат пѣдпѣдъци, подскачат невръстни зайчета и гнезда с яйца, с безпомощни голи пилци. А там, отвѣд дола, зад червената сграда на станцията, расте висока царевица. Понякога глупавите квачки отвеждат билетата си нататък. Тогава тя извардваше с часове, слухтеше, легнала по корем из дълбоките бразди, чакаше търпеливо удобен момент, после бърз скок, и в устата ѝ запърхва топлата плът на млада птица... Но в леговището я чакаха седем гладни гърла на рожбите ѝ. Тя тичаше задъхана през нивите, уморена, зажадняла, сама гладна. Ето, те са там — излезли са вече край дупката, скимтят и квякат нетърпеливо. Посрещат я, нахвърлят се лакомо над плячката — гризат, ръфат, боричкат се. Майката е полегнала на една страна. Тя диша изтежко, но спокойно; тя мижи, но едното ѝ око и ухо са будни и бдят. Малките се завират около вимето ѝ, катерят се

радостно по нея, някои идват идушат влажната ѝ муцуна. Тя ги лизва нежно по очите, по главата, мижи пак, а през плътта ѝ минават тръпки на неизказана майчина радост и блаженство...

Лисицата се измъкна навън с оснежена глава и гръб. Тя застана разкрачена в снега, отърси се и вдигна глава с наперени уши. Подуши въздуха наляво и надясно, заобиколи несъзнателно стеблото, сякаш да провери не дебне ли някой на другите два отвора, стигна на прежното си място и направи няколко скока напред из пръхкавия сняг. Спря пак, огледа се безцелно — сняг и сняг: по земята, по клоните, по вейките. Глуха, мъртва тишина. Гората отдавна е безлюдна. Отлетяха пълпъдъците и другите прелетни птици, оредяха и яребиците. Няма вече дори и мишките и жабите. Присви я глад. Страшно изкушение задълба вътрешностите ѝ.

Тя знаеше, че ѝ там, зад дола, са мостът, железният път и станцията, а зад червената сграда е сгушен дървеният кокошарник. Човеците се грижеха за птиците си, затваряха ги, заключваха ги. Но нейното вярно око и остра муцунка бяха открили зад кокошарника долу в земята една прогнила дъсчена пречка, пречупена по средата надве; като я дръпнеше с крак и провреше муцуна, пречката се раздвояваше и оставаше свободен отвор. Два пъти вече тя беше се вмъквала и избягвала благополучно от курника. Напразно човеците се ядосваха, обикаляха, заничаха, чудеха се... Ако можеше, лисицата би вдигнала глава, изсмяла би се ядовито в лицата им:

— Слепци, не виждате! Само аз зная!

И като наведе глава, тя заситни нататък към дола и познатите места.

Ловецът стигна до края на насипа. По-нататък е долът — дълбок, стръмен, непроходим. Вдясно е железопътният мост. Денем и нощем там бди часовой. И сега е там — ням и неподвижен. Ловецът сменя пушката си, подпира се на нея и внимателно се свлича, минава канавката и спира на линията.

— Здравей!

— А, ти ли си? Пак ли насам?

— Нямам мира. Ще ги гоня тези проклетници. Виждал ли си ги тѣдява?

— Тази нощ не съм. И снощи ги нямаше. Запиляха се нанякъде.

— Не бой се. Като огладнеят, пак ще дойдат. Услади им се вече два пъти.

— Кой знае! — отвърща със съмнение неподвижната фигура на часовоя.

— Трай си. Ще дойдат.

Ловецът побива пушката си в снега, полага мъртвата кокошка на релсите, вади ловджийския си нож и я разсича на две половини.

— Ами тази кокошка пък защо ти е?!

Ловецът се смее беззвучно:

— Трябва ми.

Той вдига пушката си, прескача отсрещната канавка, спира, развива дългата връв и пуца кокошката в снега.

— Аз отивам нататък, към храстите. Там ще вардя. Ако забележиш нещо, свирни.

И той закрачва напред, като влачи зад себе си из снега разкъравената кокошка. След него по стъпките му остават отронени перушинки и тъмни следи кръв по чистия сняг.

Малко след това, на същото място отвѣд дола, пристигна и лисицата. Тя криволичеше из снега, спираше се, слухтеше, взираше се напред и пак поемаше опасния си път. Накрай пред нея се зачерня мостът, а отвѣд моста — неподвижната фигура на човека. Тя го познаваше, виждала го беше толкова пъти, ала нямаше страх от него. Не, той не беше опасен. Бог знае защо вечно беше там, идваше бавно по моста до отсамния бряг, връщаше се и пак стоеше неподвижно. Тя спираше и го гледаше. Понякога и той я виждаше, но и тогава не беше опасен: размахваше ръце, понякога извикваше, понякога хвърляше камък по нея и — толкова.

Сега тя спря надалеч в снега, сгуши се и го загледа. Тя знаеше, че отдясно, надолу покрай моста се спущаше удобна пътека, която извеждаше под самия мост и нататък. Оставаше само да изварди, когато той не я гледа, да се шмугне покрай насипа и — толкова. Нататък по дола е вече лесно.

Човекът чакаше, чакаше и лисицата. Тя не бързаше, тя имаше търпение, макар че мъчителният глад я присвиваше и тласкаше напред. Накрай човекът се раздвижи и тръгна по моста. Той идеше право към нея, но тя не се изплаши. Тя знаеше, че той ще стигне до отсамния бряг и нито крачка повече. Ще постои там и ще се върне — тогава... Тогава тя се затича, на няколко скока достигна ръба на дола, плъзна се надолу по предни крака и се шумгна под моста. Над нея човекът спокойно мереше равните си крачки. Тя отдъхна, щеше ѝ се да излае от радост. Приклезна, огледа се и прекоси заледената река. След минута зад нея бяха и мостът, и човекът. Тя се изкачи по полегатия бряг, спря пак и се огледа — тихо, равно, светло. Оттук нататък се откриваше познатият път: широка дъга встрани от линията, а сетне — оградите на станцията. Тя вървеше почти без страх — не спираше, не се оглеждаше. Но на едно място острото ѝ обоняние подразни като че ли познат сладък мирис. Тя спря зачудена, огледа се, подиша въздуха, после пъкна нос в снега. Та ето — тук, тук! Тя разрови бързо с два крака снега — перушини! Още и още — ей там, чернеят се напред по снега. И още недоумяваше, в колебание слуха ѝ прониза късо, остро изкрякване на кокошка. Лисицата приклезна в снега — от изумление, от радостно вълнение. Тя не разбра откъде дойде чудният звук — бликна сякаш из заснеженото поле, небето, просторите...

Отвъд храсите чака ловецът. Той вижда, когато лисицата изскача из дола и тръгва през полето. Сърцето му замира. Още няколко стъпки, и тя ще прекоси оставената от кокошката следа. Ще я подуши ли? Ще спре ли? Ще дойде ли насам? Ето я — спира, спря! Той набира дъх и пуска първото крякане. Миговете му се струват часове, сърцето му бие ускорено, задъхва се чак, пушката потреперва в ръцете му.

Лисицата все още стоеше приклезна в снега. Накрая будният инстинкт я насочи — ето следите, ето перушината. Тук наскоро преди нея е минала някоя нейна посестрима с лакома плячка в уста. Ей там към онези храсти. И не погреша. Наистина от храстите се раздаде повторен вик на душена кокошка — разкъсан, сподавен, неясен.

Тя не гледаше, не чуваше вече. Хвърли се стремително напред, заобиколи храста и — късно беше да избегне измамата: на пет крачки от нея клечеше ловецът със заредена пушка. Тя се опита да отскочи, но ослепи я блясък, оглуши я гръм и тя се зари в снега. Вдигна се, полази по предните крака, но задницата ѝ се влачеше вцепенена. В следния миг сети над себе си огромната сянка на човека. Един удар на приклад по главата я довърши.

Нощта преваляше. Заваля отново сняг. Наоколо беше глухо и пустинно. Толкова пустинно, че човек можеше да помисли, че по земята няма вече топли селища, шумни градове и гърмящи през полята влакове, а че открай време над просторите цари това ледено мълчание. И посред него две дебнеци се съществва — човекът с лък и колчан с отровни стрели и животното — със своя вечен, неутолен, първобитен глад.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.